

ABSTRAKTI

Rousi, Antti M.

Enaktiiviset, ikoniset ja symboliset informaation representaatiot musiikkiin liittyvässä tiedonhankintatehtävässä

Rousi, Antti M. Informaatiotieteiden yksikkö, Tampereen yliopisto, antti.m.rousii@aalto.fi

Vaikka Kuhlthau (2004) Information search process -teoriassaan esittää, että tiedonlähteen abstraktiotaso vaikuttaa sen tulkintaan tiedonhankintatehtävässä, ja että tämä tulkinta saattaa muuntua tehtävän edetessä, on eri abstraktiotasoisten tiedonlähteiden tulkintoja tutkittu musiikkiin liittyvän tiedonhankinnan tutkimuksessa vähäisesti. Tämä on haitallista erityisesti musiikintutkijoiden tiedonhankinnan tutkimukselle, sillä aikaisempi tutkimus on osoittanut heidän työnsä perustuvan abstraktiotasoltaan erilaisten tiedonlähteiden, kuten soivan musiikin, graafisten notaatioiden ja kirjallisuuden, kautta rakentuvalla vuoropuhelulla (Brown, 2002). Tämä työ luo toimintaorientoituneista representaatioista abstrakteihin etenevän typologian, jonka tarkoitus on tuoda esille eri abstraktiotasoisten tiedonlähteiden tulkintoja musiikkiin liittyvässä tiedonhankintaprosessissa. Tulen käyttämään typologiaa osana tulevan väitöskirjatyöni teoreettista viitekehystä.

Käsitellessään eri abstraktiotasoisia tiedonlähteitä, Kuhlthau (2004) lainaa Brunerin (1967) käsitettä representaation moodi. Brunerin mukaan mikä tahansa tieteenala, ja jokainen yksittäinen ongelma alan sisällä, voidaan esittää oppijalle käyttämällä kolmea representaation moodia. Enaktiiviset representaatiot ovat toiminnan sekvenssejä halutun tuloksen aikaansaamiseksi. Ikoniset representaatiot esittävät käsitteen kuvallisesti ilman sen täydellistä määrittelemistä. Abstrakteimpia representaatioista ovat symboliset representaatiot, jotka koostuvat ilmaisun säännöt määrittelevälle järjestelmälle perustuvista käsitteellisistä väitteistä. (Bruner, 1967, 44-45.) Brunerin ideat representaation moodeista yhdistettynä Kuhlthau (2004, 112) väittämään, että eri abstraktiotasoisten tiedonlähteiden tulkinnat saattavat muuntua tiedonhankintaprosessin edetessä, avaavat musiikkiin liittyvän tiedonhankinnan tutkimukselle seuraavat aiemmin tarkastelemattomat kysymykset. Miten representaatioiden moodit tulisi määritellä, kun tarkastelun kohteena on musiikkiin liittyvä tiedonhankinta? Ja miten näiden moodien sisältämien tiedonlähteiden tulkinnat vaihtelevat yksittäisen prosessin sisällä?

Tarkasteltaessa aikaisemman tutkimuksen informaatiokäsityksiä suhteessa Brunerin (1967) ideoihin, huomataan, että eri tutkimussuuntauksilla on omat eriävät lähestymistapansa informaatioon. Musiikintutkijoiden ja -opiskelijoiden tiedonhankintaan tutkittiin pitkään osana humanististen tieteenalojen tutkijoiden tietokäytäntöjä (Brown, 2002). Tämä saattaa olla johtanut tutkimuksissa esiintyvään, kirjalliselle informaatiolle painottuvaan informaatiokäsitykseen, jonka pohjalta rakennetut tutkimusasetelmat eivät riittävässä määrin huomioi kysymystä eri abstraktiotasoisten tiedonlähteiden tulkinnoista. Musiikin harrastajien

tiedonhankintaprosessi (every day life music information-seeking) ei usein ole tehtäväperustainen, vaan sen motiivit löytyvät prosessin hedonistisista ja sosiaalisista aspekteista. Tämän prosessin luonne on usein tarkoituksellisesti ei-tuottava, ja täten dynamiikaltaan hyvin erilainen verrattuna musiikintutkijoiden tiedonhankintaprosessiin. (Laplante, 2008.) Musiikin tiedonhaun tutkimuksen informaatiokäsitykset ovat enemmän järjestelmä- kuin oppijälhtöisiä (mm. Downie, 2003).

Koska musiikkiin liittyvän tiedonhankintatehtävän tarkasteluun liittyvien representaatioiden moodien sisältöä on vaikea määritellä aikaisemman tutkimuksen pohjalta, esittää tämä työ yhden ratkaisumallin, joka perustuu Tarastin (1994) työhön *A theory of musical semiotics*. Seuraavassa tämän työn esitys representaatioiden moodien sisällöstä tarkasteltaessa musiikkiin liittyvää tiedonhankintaa. Tätä musiikki-informaatiotypologiaa on mahdollista hyödyntää tiedonhankintatutkimuksen aineistonkeruunstrumenttien rakenteen pohjana, esimerkiksi eri abstraktiotasoisten tiedonlähteiden kategorisoimiseen. Sovelletuna pitkittäistutkimuksiin, toimintaorientoituneista representaatioista abstrakteihin etenevä typologia avaa uudenlaisen ikkunan eri abstraktiotasoisten tiedonlähteiden muuntuviin tulkintoihin tiedonhankintaprosessissa. Vaikka tämän työn fokus on musiikkiin liittyvässä tiedonhankinnassa, voidaan työn ideoita hyödyntää myös muilla aloilla, joilla esimerkiksi enaktiivisten representaatioiden merkitys on oppimisen kannalta suuri.

Musiikin tekeminen enaktiivisten representaatioiden ensimmäisenä moodina

Tämä moodi viittaa konkreettiseen vuorovaikutukseen äänen tuottamiseksi lähtökohtana musiikilliset käyttötarkoitukset. Tämä moodi on lähellä 'eleiden tieteen' -käsitettä (Tarasti, 1994, 4).

Musiikin kuunteleminen enaktiivisten representaatioiden toisena moodina

Tämä moodi viittaa toisten musiikin tekemisen, reaaliaikaisen tai tallennetun, tarkasteluun ilman kontrollia soivaan lopputulokseen. Tämä kontrollin puute luo enaktiivisten moodien välille eron vuorovaikutuksen laajuudessa.

Musiikin ikoniset representaatiot

Ikoniset representaatiot viittaavat musiikkiin liittyviin graafisiin ja kuvallisiin representaatioihin. Esimerkkinä edellisestä ovat erilaiset notaatiot.

Musiikin teknologiset mallit symbolisten representaatioiden ensimmäisenä moodina

Tämän moodin lähtökohtana on Tarastin (1994, 16-17) käsite 'musiikillisen kommunikaation teknologiset mallit'. Moodi viittaa siis informaatioon, jossa käsitteellisten väitteiden tasolla tarkastellaan soivan musiikin ilmiöitä. Se viittaa pyrkimykseen tarkastella esimerkiksi teoksen harmonista tai temaattista rakennetta tai soinnillisia tai tulkinnallisia formuloita väitejoukkojen tasolla.

Musiikin ideologiset mallit symbolisten representaatioiden toisena moodina

Moodeista abstraktein on Tarastin (1994, 16-17) käsitteen 'musiikillisen kommunikaation ideologiset mallit' laajennos. Tämä moodi viittaa informaatioon, jossa tarkastellaan musiikkia käsitteellisesti, mutta ei soivan musiikin ilmiöiden tasolla, vaan neuvotellen musiikkiin liittyviä väittämiä suhteessa muiden alojen väitejoukkoihin. Esimerkiksi käsiteparien 'historia' ja 'musiikki' tai 'estetiikka' ja 'musiikki' kautta on mahdollista rakentaa kerrontaa, joka ei suoraan viittaa soivan musiikin ilmiöihin.

Lähteet

Brown, C. (2002). Straddling the humanities and social sciences: the research process of music scholars. *Library and Information Science Research* 24 (1), s. 73-94. DOI: 10.1016/S0740-8188(01)00105-0

Bruner, J. (1967). *Toward a theory of instruction*. Cambridge: Harvard University Press.

Downie, S. (2003). Music information retrieval. *Annual Review of Information Science and Technology* 37 (1), s. 295-340. Saatavissa: http://music-ir.org/downie_mir_arist37.pdf (tarkistettu 25.8.2014).

Kuhlthau, C. (2004). *Seeking meaning - a process approach to library and information services*. 2., painos. Westport: Libraries Unlimited Inc.

Laplante, A. (2008). *Everyday life music information-seeking behavior of young adults: an exploratory study*. Väitöskirja. McGill University.

Tarasti, E. (1994). *A theory of musical semiotics*. Bloomington: Indiana University Press.